

АНТИТЕТИЧНІСТЬ ІНТИМНОЇ ЛІРИКИ ІРИНИ ФОТУЙМИ

*Г. А. Губарева, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

e-mail: hubareva@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3090-3441>

*Ю. І. Калашник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2737-8612>

У статті визначено й описано показові засоби та прийоми вираження контрасту як вияв ідіостилю Ірини Фотуйми.

Мета пропонованого дослідження – розглянути лексико-семантичне вираження, синтаксичне оформлення й функційне навантаження протиставлень у мові поезій Ірини Фотуйми, уміщених у збірці «Тривкі рубежі» (2021), визначити ідіостильові настанови авторки. Стилістичному аналізу антитетичних поетичних конструкцій підпорядковано описовий, компонентний та контекстний методи.

Проаналізовано лексико-семантичне наповнення й структурне оформлення контрастом, а також окреслено їхній змістотвірний потенціал. З'ясовано, що в ліричних текстах поетеси одночленні антитези реалізовані переважно в межах однорідних членів речення, подекуди об'єкними поширювачами до однорідних предикатів, а також предикатною й атрибутивною синтаксемами. Якщо основу контрасту становлять загальномовні антоніми, поетеса семантично ускладнює протиставлювані образи, розгортаючи їх. Указано, що І. Фотуйма тягнє до творення оригінальних антитез, центром яких постає багаточленна контекстуальна антонімія. У досліджуваних текстах інтимної лірики побудовані на контрастах розгорнуті метафоричні образи втілювано переважно в складних синтаксичних конструкціях, а також у межах надфразних єдностей. Стилістичну фігуру антитези посилюють градації, повтори, паралелізм, хіазм. Особливої експресії набувають оксиморонні образи. Подекуди імпліцитна антитетичність побудована на парадоксі. Часто семантику контрасту увиразнюють індивідуально-авторські порівняння. Антитетичні образи залежно від позиції в строфі слугують розгортанню або узагальненню поетичної семантики. Водночас для окремих поезій антитеза стає провідним текстотвірним прийомом.

***Ключові слова:** антитетичність, контраст, зіставлення, протиставлення, антитеза, оксиморон, парадокс.*

***Актуальність.** У сучасному українському літературному процесі з'являється багато талановитої молоді, серед якої привертає увагу своєю самобутньою поезією Ірина Фотуйма. У передмові до її збірки інтимної лірики О. Слоньовська зазначає, що ми «маємо справу з яскравим самородком, непересічною поеткою» [8, с. 17]. Однією з прикметних рис ідіостилю Ірини Фотуйми є антитетичність. О. Слоньовська називає її «майстриною зіставляти й порівнювати, на перший погляд, не зіставне, не порівнюване» [8, с. 10]. Р. Жаркова, досліджуючи сакральні мотиви у творчості поетеси, відзначає багатство використання богословської лексики «для емоційного підсилення почуттєвих резонансів» [3].*

Поетика Ірини Фотуйми становить науковий інтерес, вивчення її художнього мовлення дає змогу простежити показові засоби та прийоми вираження контрасту як складників ідіостилю. Різноманіття протиставлень формує особливу поетичну картину світу, у якій образно передано палітру почуттів, їхню полярність.

***Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Антитетичність є фундаментальною ознакою світобудови й свідомості. Мовна природа протиставлення постійно привертає увагу мовознавців.*

Серед сучасних дослідників слід назвати Н. Гриню [1], Н. Гуйванюк [2], Л. Кардаш [4], О. Кульбабську [5], Ю. Полтавець [6], Р. Стефурак [7] та ін.

Антитетичність у мові, на думку Н. Гуйванюк, реалізована семантико-синтаксичними категоріями «зіставності й протиставності, невідповідності, несумісності, суперечності, протидії, парадоксу, семантичного конфлікту, контрасту тощо в системі простих та складних речень, надфразних єдностей і на рівні цілісної структури поетичного тексту» [2, с. 43]. Уживання антонімів у межах однієї синтаксичної одиниці або кількох суміжних Ю. Полтавець називає антонімічною атракцією, оскільки асоціація за контрастом теж передбачає спільну ознаку [6, с. 241]. Науковці вживають термін «контрастема», яким позначають найменшу смислову одиницю протиставлення, що охоплює різні мовні рівні (фонетичний, лексико-фраземний, граматичний, стилістичний) [1, с. 84; 5, с. 80]. На синтаксичному рівні антитетичні відношення реалізовані структурами простого речення та різних видів складних конструкцій, а також у межах надфразних єдностей і цілого тексту. Залежно від кількості протиставлень розрізняють антитези прості (одночленні) та складні (багаточленні). У стилістичному плані антитетичні відношення найчастіше виражають антитеза, а також оксиморон і парадокс.

Мета пропонованого дослідження – розглянути лексико-семантичне вираження, синтаксичне оформлення й функційне навантаження протиставлень у мові поезій Ірини Фотуйми, визначити ідіостильові настанови авторки.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для аналізу слугували поетичні твори Ірини Фотуйми, уміщені в збірці «Тривкі рубежі» (2021). Стилiстичному аналізу антитетичних поетичних конструкцій підпорядковано описовий, компонентний та контекстний методи.

Результати дослідження. Серед стилістичних прийомів вербалізації протиставних відношень переважає антитеза. За нашими спостереженнями, у поетичних текстах І. Фотуйми антитезу в межах простого речення творять однорідні члени речення, наприклад: «*Хочеш **полону** чи **волі** ти В нетрях безжальних розпуст?*» [8, с. 39]. Контрастне зіткнення слів-антонімів, які в реченні становлять закритий однорідний ряд із семантикою взаємовиключення, формує просту антитезу. Антонімічна пара *полон чи воля* стає центром розгорнутої метафори.

Подекуди антитетичність створюють слова, що є об'єкними поширювачами до однорідних предикатів: «*Ти у захоплених мареннях-мріях Прагнеш моїх сновидінь, Ще й позбирав всі **світанки** на віях І залишив лише **тінь***» [8, с. 46]. Оригінальність поетичного мовомислення знаходить вияв у доборі контекстуальних антонімів (*світанки – тінь*), які передають почуття закоханості.

Протиставлення посилюється, якщо один із компонентів антонімічної пари виражає заперечну модальність: «*Ця осінь **не запалить** ніч, як свічку, Лише **погасить** вигірклі зірки*» [8, с. 133]. У наведеному прикладі антитеза поєднана з градацією, передаваною дієсловами-присудками (*не запалить – погасить*). Таке накладання прийомів увиразнює семантику метафоричного образу темряви як душевного стану.

Протиставлення атрибутивної і предикатної синтаксем стосується видозмін того самого словесного образу, представленого оксимороном: «*Ті **гарячі** слова вже такі **захололі**, Як віддалений **грім...***» [8, с. 40]. Набуту протилежну ознаку, подану в предикаті, увиразнено індивідуально-авторським порівнянням, яке надає образіві синестезійного звучання.

Відзначаємо те, що серед створюваних поетесою антитетичних словесних образів у межах простого речення є багаточленні, як-от: *Може, про **біль** заговоримо **пошепки**, Але про **любов** прошепочемо **голосно***» [8, с. 24]. Кілька протиставлень (*біль – любов; пошепки – голосно*) посилені оксимороном (*прошепочемо голосно*), а також коренеслівним повтором (*пошепки – прошепочемо*).

Як засвідчує аналіз, І. Фотуйма тяжіє до творення розгорнутих антитез. У досліджуваних текстах інтимної лірики різні види антитетичних відношень реалізовано здебільшого в межах складних речень та надфразних єдностей. У складному реченні антитетичність виражена по-різному. Навіть якщо основу контрасту становлять загальномовні антоніми, поетеса семантично ускладнює створюваний образ: «*<...> Здавалось, були ми **достоту чужі**, Насправді – **близькі аж до краю***» [8, с. 88]. Вставні слова на початку кожної предикативної частини задають протиставлення уявного і реального внутрішнього стану ліричних персонажів. Синтаксичний паралелізм частин безсполучникового складного речення, наведеного вище, слугує створенню додаткової експресії. Контекстуальними антонімами, об'єднаними повтором дієслова в різних видо-часових формах, що посилює протиставлення, та присвійними займенниками до слова *любов*, передано протилежні, часом суперечливі почуття закоханих: «*<...> **Справляєш тризну по моїй любові, А я по нашій справила бенкет...***» [8, с. 67]. Контрастність увиразнює власне

протиставний сполучник. Крім того, експресії додає частковий хіазм, який посилює акценти на ключовий словах антитетичного образу кохання.

У поезії І. Фотуйми антитеза функціонує в різних предикативних частинах складного речення, що формує строфу. Доволі часто спостерігаємо те, що антитеза, розміщена в першій граматичній частині, слугує розгортанню словесного образу, наприклад: «*Час на світанку ударить веслом, Мріючи вже про вечерю, Котиться серпень Чумацьким Шляхом, Різко міняючи вберю*» [8, с. 24]. Контекстуальні антоніми у складі метафори передають швидкоплинність часу.

У складних синтаксичних конструкціях переважно дві останні предикативні частини містять протиставлення: «*Ти витягни з горла образу клубок, Щоб давні тривоги в тобі закричали; Десь били у подзвін мільйони думок, А дзвони розбиті мовчали*» [8, с. 111]. Метафоричний образ на позначення психологічного стану набуває експресії завдяки антитезі, яка передає надзвичайне емоційне напруження, таке, що не дає змоги все висловити. Семантика неможливості дії (*били у подзвін*) реалізована через ознаку *розбиті* (дзвони). У конструкції з підрядною прикомпаративною частиною зіставлення передає раціональність поведінки ліричних героїв: «*І так дотліватиме все до останку, Аж доки триватиме мить часова; Ми більше воліємо грати в мовчанку, Ніж просто жаліти за гострі слова*» [8, с. 91]. Поетеса використовує сталі вислови як основу антитези з причинним семантичним відтінком.

Антитетичність, сформована в кінці складного речення, слугує також своєрідним узагальненням: «*Та останні жалі, що забули про вчинки, Перестріла орда, Ми не діти малі, але різні настільки, Як вогонь і вода*» [8, с. 24]. Подвійна антитеза, як у цьому прикладі, є носієм експресії: по суті, перші словообрази зіставляються, а в порівнянні набувають виразного протиставлення. У таких образних узагальненнях змістовим центром часто стають оригінальні порівняння, загалом властиві ідіостилі І. Фотуйми, наприклад: «*У цьому немає гріха чи вини, Бо ми на окремих планетах; Любити тебе, як чекати весни В глибоких зимових заметах*» [8, с. 32]. Протиставлення в підрядній порівняльній частині поглиблює семантику передчасності чи навіть неможливості почуття.

Порівняння із сакральною семантикою стає семантичним центром розгорнутої метафори з дієсловами *горіти – тліти*. Створено два контрастні словесні образи на позначення внутрішнього стану ліричної героїні: «*Щоб все сказати чи змовчати лиш, По-іншому зробити не посмієш, Як стрітенська свіча, в мені горшиш, Та небові здається, ніби тлієш!*» [8, с. 73]. Компаративема як *стрітенська свіча (горшиш)* символізує святість почуттів ліричної героїні та доленосність зустрічі, водночас зіставна конструкція імплікує інший зміст – згасання почуттів коханого.

У межах складних речень зреалізовано словесні образи, семантику яких формують неочікувані зіставлення понять: «*Не маючи і шансу йти назад, Тримаючи цю осінь як спокуту, Земля приймала спрагло листопад, А небові здавалося – отруту*» [8, с. 48]. Підґрунтям багаточленної антитези слугує традиційне протиставлення (*земля – небо*). Поєднання логічно неоднорядкових явищ (*листопад – отрута*) змушує відшукувати проміжні значеннєві ланки для розкриття асоціативних зв'язків творення енантіосемічного образу осені: листопад, з одного боку, – це відпочинок для землі, краса природи, а з іншого – завмирання життя.

Часто антитетичність породжує парадоксальні сенси, наприклад: «*<...> Ми так боялись душі остудити, Що відіграти більше не змогли*» [8, с. 69]. Складнопідрядне речення фразеологічного типу вербалізує ступінь вияву почуттів, які несподівано зникли. Максимальний вияв парадоксальності думки простежуємо в структурі складносурядного речення з протиставним сполучником: «*На твоїх зап'ястях жовтневі причастя, Та ти навіть їм не належиш <...>*» [8, с. 18].

У поетичній мові І. Фотуйми неодноразово спостерігаємо словесні образи, побудовані на багаточленній антитезі в межах складного речення: «*Кажеш, що молишся, але не каєшся, Кажеш, що ждеш, але двері – на ключ*» [8, с. 99]. Антитетичний паралелізм підпорядкований вираженню мотиву нещирості почуттів. Якщо перший компонент протиставної конструкції називає дію, висловлену ліричним суб'єктом, то другий зі сполучником *але* передає прямо чи образно оцінку цих дій ліричною героїнею, яка відчуває нещирість.

Антитетичний паралелізм зрідка містить три пари протиставлень, що створюють щільність і злютованість поетичного образу, який передає непрості стосунки закоханих, радше невзаємність, яка виникла: «*Холодні думки, як морози, Гарячі слова, наче грань...*» [8, с. 71]. Несподіване порівняння *наче грань* позначає межу, за якою немає спільності.

Одна з особливостей контекстуального протиставлення в досліджуваній поезії полягає у виході за межі одного речення: «*Може, синхронно будем молитися? Та ти зупиняєш слова на*

півподиху» [8, с. 24]. Перше є питально-спонукальним реченням, а друге розповідним, що констатує протилежну поведінку закоханих.

У надфразній єдності антитетичність може набувати поступового розширення, як у поезії «Стань мені радістю!» з наскрізним мотивом спогаду про коханого. У другій строфі словообраз пам'яті має контрастну семантику, створювану метафорично вжитими лексемами у функції предиката, водночас розділові сполучники вносять відтінок вияву почерговості явищ: «*Безліч тривог у тобі зберігається, Пам'ять моя – то мороз, то окріп»* [8, с. 74]. У наступних строфах специфічними є образні контрасти, що передають семантику бажаного перетворення об'єкта кохання. Явища з позитивною оцінкою (*день, тепло*), названі в призв'язкових членах іменного складеного присудка, розкриті підрядними присубстантивно-означальними, у яких функціують антонімічні відповідники (*ніч, холод*): «*...> Стань мені днем, що захоплює ніч! <...> Стань же теплом, що рятує від холоду, Стань тим плащем, що відштовхує дощ!*» [8, с. 75]. Отже, передано те, що коханий навіть у спогадах має вносити гармонію в життя ліричної героїні.

Подекуди антитетичність стає композиційним прийомом – своєрідним обрамленням, зокрема в поезії «У безмежжі»: «*...> Молитимусь на твої сльози, Немовби на моці святих. <...> Молитимусь на твої сльози, Та ти не приймеш молитов»* [8, с. 42–43]. Повтор фрази, підсилений зіставленням, передає мотив неподільного кохання.

Оригінальне імпліцитне протиставлення обрамлює вірш «Я пам'ятатиму до...». Воно реалізоване в структурі складного речення, у якому функціують прийменники *від* і *до*, створюючи всеосяжний образ пам'яті й водночас недосказаність, глибоку інтимність: «*Я пам'ятатиму “до”, Хоч починали “від”, Кожен згин твоїх рук, Кожен втрачений день, Кожен... <...> Я пам'ятатиму “до”, Я пам'ятатиму “від”... Що пам'ятатимеш ти з цього?»* [8, с. 26–28]. Сугестивний образ пам'яті позначено прийменниками в інверсійному розташуванні (*до – від*), які спочатку поляризують складники цього образу (кінець – початок), а потім формують цілісний образ, тобто лірична героїня пам'ятатиме все. Натомість ліричному адресатові спрямоване риторичне питання, яке передбачає негативну відповідь.

В основі деяких поезій авторки лежить наскрізна антитетичність, зокрема у вірші «А в мене...»:

Цей світ поділений надвоє.

Торкнулось небо моїх пліч.

Над нами час хтось обеззброїв:

У тебе день, а в мене – ніч.

Десь вічність спить під корогами

І губить пам'ять серед площ;

У тебе пахоці й бальзами,

А в мене дощ, а в мене дощ...

Тремтить печаль тобі на скронях,

Хоч дай торкнутися руки;

У тебе сонце на долонях,

А в мене – вигаслі зірки.

І як ми лиш тоді посміли

Втекти від докору провин?

У тебе спомини горіли,

А в мене був лиш сірий дим.

Усе спливало за водою,

Коли ми долі розікли.

Вже день поділений надвоє,

Але хоч вічність не діли! [8, с. 54–55].

Образну контрастність поетичного тексту задає перший рядок поезії. Кожну строфу завершує лейтмотив розлуки, вербалізований різними антитезами, у яких повторюються словоформи *у тебе – а в мене*. Варіювання протиставлень утілено за допомогою лексичних компонентів, що мають як традиційну образність, так і авторську (зокрема *пахоці, бальзам – дощ*).

Висновки й перспективи. Отже, інтимна лірика Ірини Фотуйми засвідчує багатство мовних образів, побудованих на протиставленні, що становить показову рису її ідіостилу. Авторка тяжіє до оригінальних антитез, центром яких є контекстуальна антонімія. Побудовані на контрастах розгорнуті метафоричні образи втілювано переважно в складних синтаксичних конструкціях, а

також у межах надфразних єдностей. Антитезу посилюють градації, повтори, паралелізм, хіазм. Особливої експресії набувають оксиморонні образи. Подекуди імпліцитна антитетичність має парадоксальну семантику. Досить часто значення контрасту увиразнюють індивідуально-авторські порівняння. Словесні образи, побудовані на дво-, тричленній антитезі, створюють щільність і злітованість поетичного образу. Антитетичні образи залежно від позиції в строфі слугують розгортанню або узагальненню поетичної семантики. Сучасна поезія дає багатий матеріал для простеження закономірностей творення експресивного синтаксису.

Список використаної літератури

1. Гриня Н. О. Лінгвопрагматичні особливості контрасту в англійськомовному художньому прозовому дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Львівський національний ун-т імені Івана Франка. Львів, 2015. 257 с.
2. Гуйванюк Н. В. Антитетичні семантико-синтаксичні відношення у надфразній єдності та тексті. *Studia linguistica*. 2011. Вип. 5. С. 43–50. URL : <http://studia-linguistica.knu.ua/gujvanjuk-n-v-antitetichni-semantiko-sintaksichni-vidnoshennja-u-nadfraznij-iednosti-ta-teksti/>.
3. Жаркова Р. «А я тебе в душу поклала і ношу, як хрестик натільний»: сакральні мотиви у поезії Ірини Фотуйми. URL : <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2021/12/28/185130.html>.
4. Кардаш Л. В. Мовні засоби вираження заперечення і протиставлення в українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Переяслав-Хмельницький держ. педагогічний ун-т ім. Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2008. 20 с.
5. Кульбаська О. В. «У серці з болем протиріч люблю, надіюсь і чекаю...» (Антитетичне моделювання світу в поетичних текстах Анни Душак). *Вісник Одеського нац. університету. Філологія*. 2016. Вип. 2 (14). Т. 21. С. 79–87.
6. Полтавець Ю. Темпоральний патерн антонімічної атракції в українській публіцистиці початку ХХІ ст. *Studia Ucrainica Varsoviensia. Językoznawstwo*. 2016. № 4. С. 241–248. URL : <https://bibliotekanauki.pl/articles/1790536>.
7. Стефурак Р. І. Лексико-семантичний контраст – конститутивний елемент поетичного тексту Богдана Томенчука. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32. № 2. Ч. 1. С. 62–66. URL : https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/13.pdf.
8. Фотуйма І. В. Тривкі рубежі : поезії / передм. О. В. Слоньовська. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2021. 180 с.

References

1. Hrynia, N. O. (2015). *Linhvoprahamatychni osoblyvosti kontrastu v anhliiskomovnomu khudozhnomu prozovomu dyskursi* [Linguo-pragmatic features of contrast in English prose discourse]. PhD dissertation (Germanic languages). Lviv, 257 (in Ukr.).
2. Huivaniuk, N. V. (2011). *Antytetychni semantyko-syntaksychni vidnoshennia u nadfraznij yednosti ta teksti* [Antithetical semantic-syntactic relations in supra-phrase unity and text]. In: *Studia linguistica*. 5, 43–50 (in Ukr.).
3. Zharkova, R. (2021). «A ya tebe v dushu poklala i noshu, yak khrestyk natilnyi»: sakralni motyvny u poezii Iryny Fotuimy [«A ya tebe v dushu poklala i noshu, yak khrestyk natilnyi»: sacred motives in the poetry of Iryna Fotuima]. Available at: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2021/12/28/185130.html> (in Ukr.).
4. Kardash, L. V. (2008). *Movni zasoby vyrazhennia zaperechennia i protystavlennia v ukrainskii literaturnii movi* [Linguistic means of expression of negation and opposition in the Ukrainian literary language]. Extended abstract of PhD dissertation (Ukrainian language). Pereiaslav-Khmelnytskyi, 20 (in Ukr.).
5. Kulbabska, O. V. (2016). «U sertsii z bolem protyrych liubliu, nadiius i chekaiu...» (Antytetychne modeliuвання svitu v poetychnykh tekstakh Anny Dushchak) [«U sertsii z bolem protyrych liubliu, nadiius i chekaiu...» (Antithetical modeling of the world in the poetic texts of Anna Dushchak)]. In: *Visnyk Odeskoho nats. universytetu. Filolohiia* [Bulletin of the Odessa National University. Philology]. 2 (14), 21, 79–87 (in Ukr.).
6. Poltavets, Yu. (2016). *Temporalnyi patern antonimichnoi atraktsii v ukrainskii publitsystytsi pochatku ХХІ st.* [Temporal pattern of antonymous attraction in Ukrainian journalism of the early ХХІ century]. In: *Studia Ucrainica Varsoviensia. Yęzykoznawstwo* [Ucrainica Varsoviensia Studies. Linguistics]. 4, 241–248. Available at: <https://bibliotekanauki.pl/articles/1790536> (in Ukr.).
7. Stefurak, R. I. (2021). *Leksyko-semantychnyi kontrast – konstytutyvnyi element poetychnoho tekstu Bohdana Tomenchuka* [Lexical-semantic contrast is a constitutive element of Bohdan Tomenchuk's poetic text]. In: *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Filolohiia. Zhurnalistyka*. [Scientific notes V. I. Vernadsky Taurida National University. Philology. Journalism]. 32 (2), 1, 62–66. Available at: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/13.pdf (in Ukr.).
8. Fotuima, I. V. (2021). *Tryvki rubezhi: poezii / peredm. O. V. Slonovska*. [Tryvki rubezhi: poetry / preface O. V. Slonovska]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 180 (in Ukr.).

CONTRAPOSITION OF THE INTIMATE LYRIC POETRY OF IRYNA FOTUIMA

*Halyna Hubareva, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language,
V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)
e-mail: hubareva@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3090-3441>*

*Yuliia Kalashnyk, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language,
V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)
e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2737-8612>*

Abstract. Introduction. *The study of Iryna Fotuima's writing style makes it possible to trace the demonstrative means and methods of expression of the contrast as a manifestation of the individual style. The variety of oppositions forms a special poetic picture of the world, which figuratively conveys the palette of feelings, their polarity.*

Purpose. *The purpose of the research is to examine the lexical-semantic expression, syntactic design and functional load of contradictions in the language of Iryna Fotuima's poetry included in the collection "Tryvki rubezhi" (2021), having defined the author's specific guidelines.*

Results. *Among the stylistic methods of verbalization of opposing relations, the antithesis prevails. In I. Fotuima's poetic texts this figure is formed within a simple sentence by closed homogeneous lines with the semantics of mutual exclusion, the sequence of phenomena. The opposition of attributive and predicate syntaxemes concerns the modification of the same verbal image.*

In the studied lyrical texts, different types of antithetical relations are realized mostly within complex sentences and supra-phrase units. Even if the basis of contrast is formed by common antonyms, the poetess semantically complicates the created image (by syntagmatic opening, the introduction of comparative constructions). Verbal images based on two-, three-part antithesis are used, in which case we may observe the antithetical parallelism, which creates the density and fury of the poetic image.

The antithesis in I. Fotuima's poetry functions in various predicative parts of a complex sentence that forms a stanza. Quite often the antithesis placed in the first predicative part serves to unfold the verbal image; can be formed at the end of a complex sentence as a kind of generalization. Sometimes contraposition becomes a kind of framing. For some poetry, different types of contrasts are the leading compositional technique. Implicit contrasts, paradoxical meanings often generate contraposition.

Originality. *In the lyrical texts of the poetess, one-syllable antitheses are realized mainly within homogeneous parts of the sentence, sometimes by object extenders to homogeneous predicates, as well as predicate and attributive syntaxemes. The poetess semantically complicates the contrasting images with common antonyms. I. Fotuima tends to create original antitheses, the centre of which is a multi-part contextual antonymy. In the studied texts, detailed metaphorical images based on contrasts are embodied mainly in complex syntactic constructions, as well as within supra-phrase units. The antithesis is enhanced by gradations, repetitions, parallelism, chiasm. Oxymoron images acquire a special expression. Sometimes implicit contraposition has paradoxical semantics. Quite often the semantics of contrast are expressed by author's individual comparisons. Antithetical images, depending on the position in the stanza, serve to unfold or generalize poetic semantics. At the same time, for some poetry the contraposition becomes the leading text-making technique.*

Conclusion. *Iryna Fotuima's intimate lyric poetry testify to the richness of linguistic images built on opposition, which is an indicative feature of her individual style. The author's antitheses are mostly polynomial, the antithetical relations are realized by the original contextual antonymy. The detailed metaphorical images created on contrasts are embodied mainly in complex syntactic constructions. At the heart of several poems in the collection is a thorough contraposition. Modern poetry provides rich material for tracing the patterns of expressive syntax.*

Key words: *contraposition, contrast, comparison, opposition, antithesis, oxymoron, paradox.*

Надійшла до редакції 11.04.22

Прийнято до друку 18.05.22